

Raadsvoorstel

Portefeuillehouder: Tom de Kleer		Opgesteld door: Freke Kerkvliet, MO Sociaal Domein	
Besluitvormende vergadering: 13 april 2023	Registratienummer collegebesluit: 242513		Raadsnummer (niet invullen, dit vult de griffie in)
Titel / onderwerp: Variaties hoogte Energietoeslag 2023			
Samenvatting Op 10 november 2022 is een motie aangenomen van Natuurlijk Nieuwkoop, SBN en D66 waarin verzocht werd om de inkomensgrens voor energietoeslag voor 2023 te verruimen van 120% naar 130% van het sociaal minimum. Voorgesteld werd om € 70.000 in te zetten vanuit de duurzaamheidsreserve (restant vouchers huurders). Hier ligt nog geen raadsbesluit aan ten grondslag. Voor 2023 stelt het Rijk weer middelen beschikbaar voor energietoeslag, maar op dit moment is nog onduidelijk welk bedrag Nieuwkoop zal ontvangen. De verwachting is dat daar in mei (mei circulaire) meer duidelijkheid over komt. Het vergroten van de doelgroep is een keuze van gemeenten, de financiële consequenties daarvan zijn ook voor rekening van de gemeenten zelf. Door de doelgroep uit te breiden neemt de omvang van de doelgroep met ca 450 huishoudens toe. Als gevolg van de uitbreiding van de doelgroep, maar ook de onzekerheid over het Rijksbudget voor 2023 zal een keuze gemaakt moeten worden over de hoogte van de toeslag in 2023, dan wel een heroverweging van de motie. Dit voorstel bevat drie opties..			
Voorgesteld besluit: De raad wordt voorgesteld het volgende te besluiten: 1. Te kiezen voor optie 3, waarbij we de door de Rijksoverheid geadviseerde doelgroep (huishoudens met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum) en richtbedrag (€ 1.300 per huishouden) aanhouden. burgemeester en wethouders van Nieuwkoop			

TOELICHTING

Inleiding / aanleiding

Als gevolg van de enorm gestegen energie prijzen zijn veel huishouden met een laag inkomen vorig jaar in de financiële problemen gekomen. Om deze huishoudens te ondersteunen heeft het Rijk in 2022 extra middelen beschikbaar gesteld om deze groep een éénmalige energietoeslag van € 1300 toe te kennen. De toeslag wordt verstrekt als categoriale bijzondere bijstand. Dit betekent dat niet aangetoond hoeft te worden dat men een hoge energierekening heeft.

Om de categoriale toekenningen in 2022 mogelijk te maken is artikel 35 van de Participatiewet aangepast.

Ook voor 2023 worden weer extra middelen beschikbaar gesteld voor het uitkeren van een energietoeslag.

Vanuit het Rijk wordt geadviseerd een inkomensgrens van 120% van het sociaal minimum te hanteren. Voor de hoogte van de toeslag wordt €1300 als *richtbedrag* genoemd. De middelen die door het Rijk beschikbaar worden gesteld zijn dan ook hierop gebaseerd.

Omdat niet eerder dan 1 juni 2023 uitgekeerd kan worden, de financiële gevolgen van de vergroting van de doelgroep nu duidelijk in beeld zijn en omdat de energieprijzen inmiddels weer zakken, heeft het college besloten aan de Gemeenteraad een raadsvoorstel voor te leggen om de verschillende scenario's te bespreken en hierin een keuze te maken.

Motie Natuurlijk Nieuwkoop, SBN en D66

Op 10 november 2022 is een motie aangenomen van Natuurlijk Nieuwkoop, SBN en D66 waarin verzocht werd om de inkomensgrens voor energietoeslag voor 2023 te verruimen van 120% naar 130% van het sociaal minimum. Hiervoor is € 70.000 van de duurzaamheidsreserve in gezet

De financiële consequenties voor het vergroten van de doelgroep zijn voor de gemeenten zelf.

Door de doelgroep te vergroten neemt de omvang van de doelgroep met ca 450 huishoudens toe.

Energietoeslag 2022

In de beleidsregels voor de energietoeslag 2022 is een inkomensgrens van 120% van het sociaal minimum vastgesteld en de hoogte was vastgesteld op € 1.300. Dit is conform het advies van het Rijk.

Omdat de energietoeslag categoriale bijzondere bijstand is, valt de energietoeslag onder de DVO waardoor de uitvoering bij de gemeente Alphen ligt.

Het budget van het Rijk bedroeg in 2022 € 990.000 inclusief uitvoeringskosten. Dit budget was gebaseerd op ca. 700 huishoudens. In 2022 is aan 840 huishoudens een toeslag toegekend. In 2022 kwamen we daardoor ruim € 220.000 tekort.

Eind 2022 heeft Divosa (vereniging van gemeentelijke directeuren in het sociaal domein) onderzoek gedaan naar de toereikendheid van de beschikbaar gestelde middelen. Uit het onderzoek bleek dat bijna de helft van alle gemeenten in 2022 een tekort hadden op het door het Rijk beschikbaar gestelde budget, ondanks dat de minister in maart vorig jaar de garantie heeft gegeven dat gemeenten geen financieel risico zouden lopen en volledig zouden worden gecompenseerd.

Divosa heeft Rijk daar inmiddels verzocht om:

1. Compensatie van de tekorten die bij gemeenten voor de energietoeslag van 2022 zijn ontstaan door een individuele nabetaling per gemeente met een tekort.
2. Een tekort voor de energietoeslag 2023 te voorkomen met een nieuwe verdeelsleutel én door binnen die verdeelsleutel rekening te houden met de verhoging van het sociaal minimum. Op het moment dat de verschillen tussen de werkelijk kosten en het toegekende budget in 2023 ook substantieel zijn de gemeenten financieel te compenseren.

Op dit moment is er nog geen duidelijkheid of het Rijk het verzoek van Divosa inwilligt. Daarnaast heeft op 15 februari de CDA fractie bij de tweede kamer een motie ingediend over het alsnog compenseren van gemeenten die over 2022 aantoonbaar tekortkomen om de energietoeslag uit te betalen. De motie is op 21 februari niet in stemming gebracht en aangehouden.

Energietoeslag 2023

Omdat de energieprijzen in 2022 bleven stijgen heeft het kabinet in het vierde kwartaal van 2022 toegezegd ook voor 2023 weer geld beschikbaar te stellen voor de energietoeslag.

Daarnaast zijn vanaf 1 januari 2023 diverse maatregelen inwerking getreden om de koopkracht te verbeteren:

1. Per 1 januari is het prijsplafond voor energie inwerking getreden.
2. Alle uitkering die gekoppeld zijn aan het minimumloon zijn per 1 januari gestegen, dit als gevolg van de stijging van het wettelijk minimumloon per 1 januari. Hierdoor is de bijstand (sociaal minimum) voor een alleenstaande gestegen met € 89 netto per maand. Voor een echtpaar is dat € 127 netto per maand.
3. De lonen van werknemers zijn vanaf januari gestegen als gevolg van een hogere arbeidskorting. Mensen die het minimumloon verdienen, gaan er het meest op vooruit met ruim € 200 netto per maand. Dat komt doordat zij niet alleen profiteren van belastingverlagingen, maar ook van de extra verhoging van het minimumloon.
4. De huurtoeslag is vanaf 2023 met circa € 17 per maand omhoog gegaan.
5. Woningcorporaties verlagen op 1 juli 2023 de huren naar € 57 per maand voor huishoudens die een sociale huurwoning huren voor meer dan € 575 en minder verdienen dan 120% van het minimuminkomen conform de wet op de huurtoeslag.
6. De zorgtoeslag is in 2023 verhoogd met circa € 35 per maand naar € 154 per maand. Omdat de zorgtoeslag hoger is geworden en het afbouwpercentage hetzelfde is gebleven, zijn er in 2023 meer huishoudens die recht hebben op zorgtoeslag.
7. het kindgebonden budget is vanaf 2023 verhoogd.

Ook daalt de prijs voor energie inmiddels weer, waardoor overstappen naar een andere leverancier weer kan en de moeite waard is.

Ingangsdatum energietoeslag 2023

Voor het uitkeren van de energietoeslag 2023 is een wetswijziging nodig. De beoogde inwerkingtredingsdatum van de wet is 1 juni 2023.

Gemeenten mogen niet eerder dan de inwerkingtreding van de wet aan de slag met aanvragen en uitkeren van de energietoeslag 2023. Gemeenten mogen dus *niet*, zoals in 2022, op de wetswijziging vooruitlopen.

Budget 2023

Voor 2023 wordt minder geld beschikbaar gesteld voor de uitvoering. De Raad van state is nl. van mening dat verwacht mag worden dat de uitvoering van de regeling voor 2023 eenvoudiger zal kunnen zijn omdat, anders dan in 2022 het geval was, gemeenten kunnen beschikken over een redelijk betrouwbaar bestand van gebruikers. De Raad van State bedoelt hiermee dat een groot aantal huishoudens waarvan de aanvraag in 2022 is toegekend in 2023 ambtshalve kunnen worden uitbetaald.

Het Inlichtingenbureau (IB) zal gemeenten (kosteloos) ondersteunen bij het toetsen of de huishoudens die in 2022 energietoeslag hebben ontvangen, hier in 2023 nog steeds voor in aanmerking komen.

Het IB voert deze toets pas uit zodra de wetswijziging inwerking is getreden, dus vanaf 1 juni 2023.

Voor de toeslag 2023 heeft het Rijk (vooralsnog) een budget beschikbaar gesteld dat gelijk is aan 2022. Hoeveel minder er beschikbaar gesteld wordt voor de uitvoering is nog onbekend. De verwachting is dat daar in mei (mei circulaire) meer duidelijkheid over komt.

Of de verdeelsleutel voor 2023 wordt herzien is nog niet bekend. Vooralsnog rekenen we dus met het budget wat ons op dit moment ter beschikking staat. Voor 2022 bedroeg het budget 990.000. Er vanuit gaande dat de uitvoeringskosten op z'n minst gehalveerd zullen worden gaan we voor 2023 uit van een beschikbaar budget van **€ 1.025.000** (€ 955.000 Rijksbudget plus 70.000 uit de duurzaamheidsreserve).

Omvang doelgroep energietoeslag 2023

De uitkeringen (sociaal minimum) zijn per 1 januari gestegen. Dit houdt in dat ook het aantal huishoudens met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum vanaf 1 januari is gestegen.

Om een goede benadering te krijgen van het huidig aantal huishoudens met een inkomen tot 130% kan het best worden uitgegaan van de inkomensgrens tot 140% gebaseerd op de CBS cijfers van 2020. De huidige inkomensgrens van 130% is ongeveer gelijk aan de inkomensgrens van 140% in 2020.

Volgens CBS telde Nieuwkoop in 2020 1.300 huishoudens met een inkomen tot 140% sociaal minimum.

Hoogte energietoeslag 2023

We hebben 3 opties uitgewerkt waarbij we bij optie 1 en 2 uit zijn gegaan van de volgende gegevens:

- 1.300 huishoudens
- uitvoeringskosten van € 116,50 per aanvraag.
- 850 ambtshalve toekenningen (schatting, IB toets pas mogelijk vanaf 1 juni)
- 450 aanvragen (groep 120 – 130%) (schatting, hangt af van aantal ambtshalve betaling)

Bij optie 3 zijn we uitgegaan van:

- 870 huishoudens
- uitvoeringskosten van € 116,50 per aanvraag.
- 700 ambtshalve toekenningen (schatting, IB toets pas mogelijk vanaf 1 juni)
- 170 aanvragen (schatting, hangt af van aantal ambtshalve betaling)

Afstemming

Na overleg met de uitvoerder is gebleken dat het variëren in hoogte van de toeslag per inkomenscategorie de uitvoering complexer maakt en daarmee ook de kosten € 70 per aanvraag hoger worden. Dit is daarom niet wenselijk.

Voor 2023 hanteert de gemeente Alphen aan Rijn een inkomensgrens van 130% en bedraagt de toeslag € 1.300 per huishouden. In de gemeente Kaag en Braassem is de regeling conform 2022. Dus € 1.300 per huishouden voor de doelgroep tot 120%.

➔ Optie 1

We gaan, net als in 2022, uit van het (richt)bedrag van € 1.300 per huishouden.

Uitvoeringskosten

Ambtshalve: 850 (geen uitvoeringskosten)

Aanvragen: 450 aanvragen x € 116,50. = **€ 52.425**

Totaal bedrag toeslag

€ 1.300 x 1.300 huishoudens = **€ 1.690.000**

Totale kosten optie 1: € 1.742.425 (€ 1.690.000 + € 52.425)

Tekort: € 717.425

Argumenten tegen:

- Het prijsplanfond voor energie maakt het voor 2023 niet meer noodzakelijk om wederom € 1.300 per huishouden te verstrekken.
- Naast het prijsplanfond voor energie zijn in 2023 verschillende koopkracht regelingen in werking getreden.
- De energietoeslag is bedoeld als compensatie voor de hoge energielasten en niet als compensatie van de gestegen kosten als gevolg van de inflatie.
- Door de dalende energieprijzen bestaat weer de mogelijkheid om een contract af te sluiten tegen tarieven die gelijk of lager zijn dan energieplafond.
- Een forse overschrijding van het beschikbare budget met ca. € 717.425 waarvoor geen dekking is.

Argumenten voor:

- Deze optie is in lijn met de door de raad aangenomen motie.
- Inwoners verwachten mogelijk wederom € 1.300, ondanks dat dit (ook vorig jaar) een richtbedrag is waar gemeenten (naar boven of beneden) van mogen afwijken.

➔ *Optie 2*

De hoogte van de toeslag zo goed mogelijk afstemmen op het beschikbare budget.

Dit betekent dat we de toeslag voor 2023 lager moeten vaststellen dan in 2022.

Wanneer de verdeelsleutel voor 2023 worden aangepast en er voor 2023 meer middelen beschikbaar komen kan de toeslag (binnen het beschikbare budget) alsnog hoger worden vastgesteld.

Uitvoeringskosten

ambtshalve: 850 (geen uitvoeringskosten)

aanvragen: 450 aanvragen x € 116,50 = € 52.425

Totaal bedrag toeslag

Beschikbaar voor energietoeslag € 972.575 (€ 1.025.000 - € 52.425) : 1300 huishoudens

= € 748,13 per huishouden.

Argumenten tegen:

- Huishoudens verwachten € 1.300, ondanks dat dit een richtbedrag is.
- Huishoudens met een verbruik boven het energieplafond hebben nog steeds hoge energie kosten.

Argumenten voor:

- Invoering prijsplafond energie. Door het prijsplafond betalen huishoudens weer een acceptabele prijs voor hun energie. Daarnaast dalen de energieprijzen waardoor verschillende aanbieders weer contracten aanbieden tegen normale prijzen die zelf soms onder prijsplafond liggen.
- De energietoeslag is bedoeld als compensatie voor de hoge energielasten en niet als compensatie van de gestegen kosten als gevolg van de inflatie.
- Voor 2023 zijn verschillende koopkracht maatregelen getroffen die vorige jaar nog niet van kracht waren.
- We blijven (zoveel mogelijk) binnen het beschikbare budget.

➔ *Optie 3*

Net als in 2022 de door de Rijksoverheid gestelde doelgroep en richtbedrag aanhouden en huishoudens met een inkomen tot 120% een toeslag van € 1.300 toekennen.

Hiermee wijken we af van de in meerderheid door de gemeenteraad aangenomen motie.

Uitvoeringskosten

In 2022 hebben 870 huishoudens een energietoeslag ontvangen. Naar verwachting zal het grootste deel hiervan ambtshalve betaald kunnen worden.

Ambtshalve: 700 (geen uitvoeringskosten).

Aanvragen: 170 aanvragen x € 116,50 = € 19.805

Totaal bedrag toeslag

€ 1.300 x 870 huishoudens = 1.131.000

Totale kosten optie 3: € 1.150.805 (€ 1.131.000 + € 19.805)

Tekort : € 176.805 (€ 955.000 - € 1.150.805)

Argumenten tegen:

- Er wordt afgeweken van een door de Raad aangenomen motie.
- Risico op een klein tekort op het beschikbare budget (maar de verwachting is dat de verdeelsleutel voor 2023 wordt aangepast waardoor de kosten worden gecompenseerd)

Argumenten voor:

- We houden ons aan de door Rijksoverheid geadviseerde inkomensgrens en richtbedrag.
- We voldoen aan de door het Rijk gewekte verwachting door huishoudens € 1.300 energietoeslag toe te kennen.
- Er is minder noodzaak om een grotere groep te ondersteunen. De energiesituatie in vergelijking met november is veranderd. De energieprijzen liggen lager en er is een energieplafond.
- Door de energietoeslag vast te stellen op € 1.300 per huishouden sluiten we aan bij wat de huishoudens in Alphen aan den Rijn en Kaag en Braassem ontvangen.

Conclusie:

Optie 1 heeft de meeste argumenten tegen en is bovendien niet haalbaar omdat er geen financiële dekking is voor het forse tekort dat deze optie met zich meebrengt. Deze optie is financieel niet wenselijk..

Bij optie 2 wordt de doelgroep wel uitgebreid maar dit houdt in dat er een lagere toeslag per huishouden wordt toegekend.

Bij optie 3 is er een klein financieel risico, maar we voldoen aan de landelijk richtlijnen. Daarnaast is er geen verschil in de hoogte van de toeslag tussen de drie Rijnstreek gemeenten

Beoogd (maatschappelijk) effect

Door het verstrekken van een tegemoetkoming in de energiekosten voorkomen we dat huishoudens met een laaginkomen hun maandelijkse energiekosten niet meer kunnen betalen.

Kader / eerdere besluiten / voorgeschiedenis

Motie Natuurlijk Nieuwkoop, SBN en D66.

Participatie / betrokken partijen / personen

N.v.t.

Duurzaamheidsaspecten

In vergelijking met het traject om te komen tot een energiefonds, investeren we met de energietoeslag niet in het structureel verduurzamen van woningen, maar is het een incidentele financiële tegemoetkoming voor huishoudens.

Gezondheid

N.v.t.

Varianten met argumenten voor en tegen

Zie hiervoor.

Voorgesteld besluit

- Te kiezen voor optie 3, waarbij we de door de Rijksoverheid geadviseerde doelgroep (huishoudens met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum) en richtbedrag (€ 1.300 per huishouden) aanhouden.

Kanttekeningen / risico's en beheersmaatregelen

Bij de keuze voor optie 1 zal gezocht moeten worden naar dekking van het tekort van ca. € 717.425.

Financiële en Juridische gevolgen

Optie 1 geeft een tekort van ongeveer € 717.425 waarvoor momenteel geen financiële dekking is.

Optie 2 heeft geen tot weinig financieel risico. Omdat het aantal ambtshalve toekenning en het aantal aanvragen niet precies in te schatten is blijft er bij optie 2 een kleine kans op een onder- of overbesteding.

Bij optie 3 is een risico op een klein tekort op het beschikbare budget (maar de verwachting is dat de verdeelsleutel voor 2023 wordt aangepast waardoor de kosten worden gecompenseerd).

Bijlagen

- Motie Natuurlijk Nieuwkoop, SBN en D66

Advies meningsvormende raad